

Ditmaal een bijzonder verhaal uit de memoires van dokter Jens

INLEIDING

Dokter Jens was gedurende de oorlogsjaren van 1939 tot 1945 assistent bij zijn oom, de bekende chirurg Staverman. Hij kende Vlissingen goed, had er in zijn jeugd zelfs een tijd gewoond, en had er later vaak vacaties doorgebracht. Dat leidde er toe dat hij in 1939 Staverman graag kwam helpen. Jens werd toen tevens commandant van de Rode Kruis Colonne. Hij heeft daarna "zijn" Vlissingers geen moment meer in de steek gelaten, zowel in de meidagen van 1940 als bij de vele bombardementen. Tijdens de hevige straatgevechten in november 1944 waagde hij zich meermalen in de vuurlinie om gewonde soldaten te helpen en raakte daarbij, gelukkig slechts licht, gewond. Jens woonde eerst in het ziekenhuis Bethesda, maar toen dat in oktober 1944 onder water kwam te staan trok hij, met zijn jonge bruid Ditje, in bij de nonnen in het Sint Josephziekenhuis. Na de oorlog is hij naar het Gooi gegaan en heeft na het beëindigen van zijn chirurgische praktijk de memoires geschreven over die emotionele periode in Vlissingen. Deze zijn nooit gepubliceerd, maar ik heb toestemming er discreet gebruik van te maken.

A.H. van Dijk

HEBBEN WE TOEN IN DE HEMEL GEKEKEN ?

Op zaterdag 4 november 1944 kwam ook de mededeling dat er op zondagmiddag een herdenkingsdienst in de Sint Jacobskerk zou worden gehouden.

Vlissingen was zo juist bevrijd, maar bij de beschieting waren 40.000 granaten in de stad terecht gekomen en een groot deel van de burgers was gevlucht, zodat er maar twee tot drieduizend burgers in de stad waren achtergebleven.

Mijn Ditje was christelijk opgevoed en was lidmaat van de Nederlandse Hervormde kerk. Zij deelde wel veel van mijn opvattingen en haar banden met kerk, dominees en christelijke verenigingen waren niet overheersend krachtig.

Ons huwelijk was dan ook niet kerkelijk voltrokken en op het gebied van geloof hadden wij geen enkel probleem. Wij lieten volkomen in het midden hoe wij onze eventuele kinderen zouden opvoeden.

Hoewel ik in 1924 - 1925 bij Ds. W.A.B. ten Cate in de Badhuisstraat op catechisatie was geweest, heb ik het nooit tot een kerkelijke band kunnen laten komen. Wel herinner ik mij nog goed, dat in 1923 mijn grootvader in de Sint Jacobskerk een dienst leidde, waarin hij hoofdzakelijk vertelde over zijn zendingsarbeid.

Maar toen wij nu van die Dankdienst hoorden vroegen wij ons niet eens af waarom, waarom nu, waarom naar de kerk gaan. Neen, we gingen gewoon. In onze verhouding was het samen gearmd lopen nooit voorgekomen, we liepen meestal hand in hand. Mogelijk een vorm van symboliek. Zij natuurlijk altijd rechts. De christelijke huwelijksgewoonte om bij de inzegening de vrouw bij het binnentreden van de kerk rechts en na de inbezitneming links te laten lopen vond ik afschuwelijk.

Enfin, we gingen ter kerke. Niet op z'n zondags opgedoft, maar gewoon met de warmste kleren en 2 paar wollen sokken.

De Glacisstraat, Betje Wolffplein, Walstraat waren wel wat beloopbaar, maar uitkijken was geblazen met het oog op puin en hangende draden. Zonder struikelen bereikten we de kerk waarvan de ingang was vrij gemaakt.

Ongetwijfeld zal kosten Van Sabben met zijn vrouw en dochters heel hard gewerkt moeten hebben om de zaak enigszins schoon te krijgen. Het was er koud en tochtig en we mochten allemaal in het middenschip zitten. Om ons heen kijkend bleken toch nog een groot aantal bekenden de invasiédagen te hebben overleefd.

De schade rondom leek mee te vallen. De oude preekstoel en het orgel waren zo te zien niet beschadigd.

Het is heel vreemd, maar altijd als ik een kerk betreed, kijk ik omhoog. Mogelijk een reflex uit mijn kinderjaren om te zien of God zich werkelijk daar vertoonde. Bij veel kerken is het een imperatief gevoel, natuurlijk in de Grote kerk in Naarden, in de kathedraal van Chartres of in de Sixtijnse Kapel, want daar is werkelijk wat te zien. Maar nu lag de zaak anders. Het dak van de Sint Jacob vertoonde 3 grote gaten, een heel grote links boven de preekstoel, een tweetal kleinere aan de andere zijde. Wij hadden wel het gevoel dat er nog voldoende dak over was om ingeval van een stortbui droog te kunnen blijven. Het was er koud, en omdat wij toch nog steeds natte kleren aan hadden, werden we wat rillerig. De koude voeten probeerden we te bestrijden door ze op de onderste richel van de stoel te plaatsen. Een paar stoelen voor ons zat dr. Wolters met zijn gezin.

Ik herinner me niet dat de predikant, zoals gewoonlijk, door het kerkbestuur 'opgebracht' werd, maar ineens stond de dominee op de kansel. Als ik mij goed herinner was het ds. Van Voorst Vader, die ons ook geholpen had bij de massale begrafenis van burgers en militairen. Toen hij de gemeente met een zeer goed dragende, wel-luidende stem verzocht als eerste te willen zingen "Nu danken wij allen God", en toen dit mooie lied werkelijk goed gezongen door de kerk galmde en door de gaten in het dak het heelal in ging, ja toen schoot ik werkelijk vol. Omhoog kijkend door die gaten, de wolken jachtend voorbij schietend langs een vrij heldere hemel, voelde ik dat onze dank werkelijk veel verder ging dan alleen in dit kerkgebouw.

Van de rest van de dienst herinner ik me niet veel. De dominee was zo barmhartig dat hij die arme Christus niet in het middelpunt plaatste maar alleen Gods almacht loofde. Zijn oprechte diepe bede en zijn mooie woorden van dank lieten ons de koude en ellende vergeten. En maar steeds keek ik door het grote gat naar de hemel. Ds. Van Voorst Vader gaf mij het gevoel dat hij werkelijk in contact stond met het Opperwezen, zijn warme aanbidding, en steeds maar weer die dank, die vele malen dank namens ons allen dat wij mochten overleven. Heb ik toen door dat gat in het dak werkelijk in de hemel gekeken? Heeft die dienst mij toch bijgebracht dat er toch nog iets anders is dan humanisme? Ik weet het niet, maar wel heb ik daarna het echte Geloof van anderen leren waarderen.

Andere liederen die gezongen werden herinner ik mij niet meer. Maar bij het einde van de dienst werd Marnix's "Mijn schild ende betrouwen" zo overtuigend gezongen als ik het nooit meer gehoord en beleefd heb.

Bij het uitgaan van de kerk werd niet nagepraat. Ieder ging stilzwijgend zijn weg. Het werd al donker en het schuifelend gekraak over het puin en de glassplinters, af en toe verlicht door een zaklantaarn, gaf mij het gevoel van een stille omgang. Ieder met zijn eigen gedachten en belevenissen. Geen woord hoorde je en hand in hand liepen we fiks door om de stenen voeten tot leven te brengen. Geen woord wisselden we. En op de stoep van het St. Joseph keken we naar diezelfde hemel en toen wisten wij dat wij door een buitenwereldlijke macht waren gered, en op onze kamer konden we eindelijk uithuilen.